

Forslag om motiveret dagsorden af Stinus (RV) (se foran)

vedtoges enstemmigt med 66 stemmer; 55 stemte hverken for eller imod.

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden af Gert Petersen (SF) og Albrechtsen (VS) (se foran).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 56:

Forslag til folketingsbeslutning om en folketingsdelegation til Mellemamerika.

Af Albrechtsen (VS) og Gert Petersen (SF).

(Fremsat 13/3 84).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Hr. formand, det er med nogen tøven, jeg tager ordet. Nu står det i forretningsordenen, at jeg skal tale først, men min respekt for adskillelsen af folkestyrets funktioner gør, at jeg kun med tøven . . .

(Uro på tilhørerpladserne).

Første næstformand (Knud Østergaard):

Må jeg bede om ro på tilhørerpladserne. Værsgo, hr. udenrigsminister.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Tak, hr. formand.

Når det er med nogen tøven, jeg tager ordet, er det, fordi det efter regeringens opfattelse må være folketinget og folketinget alene, der træffer beslutning i denne sag.

Det er trods alt også folketinget, der i givet fald skulle afholde udgifterne ved en sådan delegations rejse, og det er de enkelte folketingsmedlemmer, der i deres valgkreds i givet fald skulle forklare afholdelsen af denne udgift. Regeringen har ikke fundet at burde foreslå en sådan rejse; for den, der ønsker at opnå et nuanceret billede af situationen i

Mellemamerika, er der vel andre og billigere muligheder end netop at rejse.

Men hvis folketinget skulle beslutte, at en sådan delegation skal udsendes, siger det sig selv, at udenrigsministeriet er rede til med de ressourcer, vi nu engang har, at give en sådan delegation al mulig støtte både forud for rejsen og under rejsen.

Kjeld Olesen (S):

Jeg henviser til udenrigsministerens bemærkninger og foreslår, at vi drøfter forslaget i udvalget.

Fischer (KF):

SF og VS vil sende en folketingsdelegation til Mellemamerika med det formål at undersøge de sociale, politiske og militære konflikter i området og at vurdere mulighederne for øget dansk bistand, også til flygtninge i området. Det er nok tvivlsomt, om et kortvarigt besøg af en halv snes folketingsmedlemmer i en tre, fire, fem stater vil bidrage meget til vor viden. Vi kan bare tage flygtningeproblemet: hvem skal der fokuseres på? Folk er flygtet på kryds og tværs af grænserne. Et særlig vanskeligt problem udgør f.eks. de 15.000–20.000 misquitoindianere, der befinder sig i Honduras på flugt fra sandinjerne. Her kan oplysninger fra FNs flygtningehøjkommissær eller fra Røde Kors nok vise sig mere anvendelige.

Med hensyn til mere almene politiske vurderinger findes der ud over de oplysninger, vor udenrigsminister kan levere, efterhånden rigeligt med alsidigt materiale om området som grundlag for en vurdering af situationen: den omfattende og på mange måder bemærkelsesværdige Kissingerrapport og materialet fra Den socialistiske Internationale og fra de konservative partiers internationale samarbejde i EDU og IDU efter nylige vurderinger på stedet.

Mon det er mangel på viden om Mellemamerika, der plager SF og VS? Er deres rejsever ikke nærmere udtryk for ønsket om at spænde hele folketinget for deres temmelig ensidige kampagnevogn i Centralamerikadebatten, sådan som den netop afviklede forespørgsel til udenrigsministeren gav udtryk for?

Vi finder det ikke rigtigt at inddrage folketinget i en sådan politisering. Vi mener i øv-

[Fischer]

rigt heller ikke, at folketinget med et sådant arrangement ligefrem skal opfordre til ustrakt rejseaktivitet i krigshærgede områder. Vi har ikke hidtil haft ønsker om at inddrage folketinget direkte ved delegationsrejser til sådanne områder. Det betyder imidlertid ikke, at Danmark ikke skal yde sin hjælp, men vi bør gøre det gennem organisationer, der har ekspertise til at gribe ind og til at optræde i sådanne områder: gennem FNs flygtningehøjkommissær, gennem Røde Kors, gennem Folkekirkens Nødhjælp og andre i samarbejde med udenrigsministeriet.

Med hensyn til den almene situation i Mellemamerika mener vi i det konservative folkeparti, at det er afgørende, at der sker en fredelig social, økonomisk og politisk udvikling, at denne udvikling bliver demokratisk i modsætning til, hvad der trues med af det totalitære venstre og højre, og at denne demokratiske udvikling foregår uden indblanding udefra.

Skulle man fra et flertals side – hvad der nok ikke er sandsynligt – beslutte at begive sig ind på den kurs at sende folketingsmedlemmer til krigsområder, så må for tiden Kabul komme før Managua, hvis folketinget i sine handlinger vil være konsekvent, hvad angår intervention. Det er dér, nøden er størst og truslen mod et folk mest akut. Her kommer Afghanistan klart forud for Mellemamerika.

Sønderby (V):

Venstre er enigt med forslagsstillerne i, at den omfattende konflikt i Mellemamerika skyldes økonomiske og sociale problemer. Det var det, hr. Gert Petersen og undertegnede var enige om under forespørgselsdebatten. De massemyrderier, der finder sted, og drab på politiske ledere er desværre ved at være hverdagskost, men at udsende en delegation er nok utidig indblanding i et konfliktområde. Det er vel også noget nyt; hvis folketinget skal begynde at rejse rundt i konfliktområder, så kunne vi rejse hele tiden. Det var måske en udmærket idé. Jeg tror, regeringen ville være tilfreds, hvis man sendte en delegation til Mellemamerika, en til Kampuchea og en til Afghanistan; så kunne regeringen regere, og folketinget kunne rejse. Det er måske også det, man ønsker fra forslagsstillerens side.

Jeg tror nu nok, at pengene kunne være bedre anvendt. Vi har lige med udenrigsministeren haft en drøftelse om lån og hjælp til nogle af de områder. Der tror jeg pengene kunne være bedre anvendt.

Jeg har prøvet at efterlyse, hvor mange der har været her for at følge, hvad folketinget mener om det, der er sket, men jeg har ikke indtryk af, at der er en hel masse, der har været interesseret i, hvad folketinget har beskæftiget sig med i dag. De, der rejser ud, bl.a. disse fredsvagter, kommer tilbage med referater om pressecensur, som vi nu har hørt, og man hører også andre bemærkninger fra disse fredsvagter. Der er vel nok noget om, at det kommer an på det øje, der ser, når der aflægges referat.

Jeg tror ikke, at delegationsrejser ville skaffe flere og bedre oplysninger. Jeg vil derfor på venstres vegne afvise forslaget, men selvfølgelig vil jeg ligesom den socialdemokratiske ordfører sige, at vi kan drøfte tingene i udvalget. Vi mener, at FNs flygtningehøjkommissær, Folkekirkens Nødhjælp og andre organisationer må rejse ud og se, og så må vi via de økonomiske midler, vi har, træde til.

Gert Petersen (SF):

Jeg kan teoretisk godt sætte mig ind i det forhold, at jo mindre man ved om en ting, jo bedre kan man beslutte sig og udtale sig om den. Det er åbenbart den holdning, ordførerne for det konservative folkeparti og venstre indtager, siden det er dem så magtpåliggende, at folketinget, som skal træffe en række beslutninger, totalt skal afskære sig fra ved selvsyn at orientere sig om et af brændpunkterne i verden i dag.

Jeg ville ikke have det mindste imod, hvis det blev foreslået, at vi skulle søge at sende en delegation til Afghanistan. Hvor er hr. Fischer? Det er en bemærkning til hr. Fischer. Jeg ved ikke, hvad den afghanske regering ville sige til det.

Jeg ved, at den nicaraguanske regering i givet fald ville være indstillet på at modtage en sådan delegation; det er en af forskellene. Men jeg skal da ikke nægte, at tanken, som VS og SF her har udkastet, er opstået efter inspiration ikke fra noget fjernt østligt eller sydligt land, men fra et nærliggende nordligt, nemlig Norge, som faktisk har gjort det. Men

[Gert Petersen]

Norge er også mere udadventt end Danmark. I Norge er man mere interesseret i og har tradition for i langt højere grad at følge med i, hvad der foregår verden over, end vi har i det noget mere provinsielle Danmark.

Fra norsk side udsendes der sådanne storkingsdelegationer, og der var en, der var i Mellemamerika for et halvt års tid siden, og som netop havde stillet sig de opgaver, som også er tiltænkt denne folketingsdelegation. Måske ved hr. Fischer det, og måske er det i virkeligheden hans viden herom, som får ham til at blive så skeptisk over for delegationen.

Der skete det, at et medlem af delegationen og altså af det norske storting, hr. Arne Skauge, tidligere formand for høyres ungdomsorganisation og helt klart en af de kommende mænd i det norske konservative parti, hr. Fischers broderparti, da han kom hjem efter et besøg i Nicaragua, fortalte, at han følte, at han var blevet ført bag lyset af USA, og at det var en ganske betydelig grad af demokrati, der var skabt i Nicaragua, og at han nu ville modsætte sig den amerikanske politik over for Nicaragua.

Hr. Fischer er måske bange for, at det samme skal ske for ham – han er jo også en slags kommende mand i det konservative folkeparti her i Danmark, ligesom hr. Skauge er det i høyre i Norge – hvis han kommer til Nicaragua.

Spøg til side. Jeg synes, det er meget, meget trist, at man indtager en konsekvent afvisende holdning til ved selvsyn at undersøge noget af det, vi diskuterer her i folketinget, noget, som kan få meget, meget stor og vidtrækkende betydning også for os, fordi det har betydning for freden i det pågældende område og dermed for freden i hele verden. Men jeg må tage til efterretning, at sådan ligger det, og så må vi se, hvad socialdemokraterne vil sige, når de engang lægger deres kort på bordet i udvalget. Jeg håber, at de vil være mere tilgængelige for argumenter end regeringspartierne.

Stinus (RV):

Det radikale venstre vil ikke være imod at sende en folketingsdelegation til Mellemamerika, men vi synes oprigtig talt, at begrundelsen for at gøre det kunne anvendes på mange andre områder i verden. Folketinget kun-

ne også sende en delegation til Afghanistan og til Pakistan med de mange afghanske flygtninge, til Kampuchea og til Thailand med de mange flygtninge fra Kampuchea og til det sydlige Afrika. Men som sagt: vi vil ikke være imod at sende en delegation til Mellemamerika. Vi finder, at de naturlige deltagere i en sådan rejse må være medlemmer af folketingets udenrigsudvalg.

Forudsætningen for, at rejsen kan leve op til de store målsætninger, som er udstukket i beslutningsforslaget, er en meget grundig forberedelse. Bl.a. må der på forhånd være skabt sikkerhed for, at delegationen under sit besøg i Mellemamerika får lejlighed til at drøfte situationen indgående med repræsentanter for alle implicerede parter, og dem er der mange af.

Der må naturligvis også være skabt afklaring med hensyn til, hvor mange lande delegationen skal besøge. Det må vel være relevant at besøge i hvert fald Guatemala, El Salvador, Honduras og Nicaragua, eventuelt også Costa Rica, dels fordi der fra dette lands nordlige egne foregår en vis militær aktivitet, dels fordi Costa Rica er et mellemamerikansk land, hvor demokratiet fungerer. Et besøg på Grenada burde vel også overvejes med henblik på at danne sig et indtryk af stemningen dér efter den amerikanske invasion og delvise tilbagetrækning og det forestående valg.

En så omfattende rejseplan vil muligvis forekomme urealistisk, men jeg er nødt til at understrege, at for det radikale venstre vil det være helt afgørende, at en folketingsdelegation på en sådan rejse virkelig får mulighed for at drøfte situationen med de mennesker, som lever midt i problemerne, og med de politiske ledere af forskellig observans. Vi ville således ikke finde det hensigtsmæssigt, om folketinget besluttede at sende en delegation til Nicaragua alene.

Det radikale venstre er enigt med forslagsstillerne i, at en virkelig seriøs delegationsrejse til Mellemamerika kunne skabe klarhed med hensyn til mulighederne for en øget dansk indsats i området, både når det drejer sig om bistand i almindelighed og om hjælp til flygtninge i særdeleshed. En indsats, som i nok så beskeden målestok kunne være med til at løse områdets økonomiske og sociale problemer, vil kunne have en dæmpende

[Stinus]

virkning på den militære optrapning, og det er der nok brug for.

Det radikale venstre er altså parat til positivt at se nærmere på forslaget i udvalget.

Arentoft (FP):

Jeg kan godt forstå, at hr. Gert Petersen er spændt på, hvad socialdemokraterne vil sige i udvalget, for efter at vi har hørt det radikale venstres holdning, er der jo mulighed for at skabe et flertal ad den vej. Jeg kan til gengæld glæde hr. Gert Petersen – jeg ved ikke, om jeg glæder ham – med, at fremskridtspartiet godt tør lægge kortene på bordet og sige, at vi afviser dette forslag.

For det første kan man stille det spørgsmål, hvor længe den delegation skal være derude, for med det område er det ikke noget, man sådan lige sætter sig ind i i løbet af et par dage. Jeg har selv tilbragt 3 år i Grønland og ved, at nogle, der kun har været 8 eller 14 dage i Grønland, kan udtale sig om alt vedrørende grønlandske forhold. Det er næsten farligere at give folk sådan lidt von hørensagen; de ved i virkeligheden ikke rigtig noget om tingene.

Spørgsmålet er så: skal vi til at sende delegationer til alle mulige andre steder i verden? Skal vi også sende til, som det har været nævnt, Afghanistan og Kampuchea og mange, mange andre steder, så er der snart ikke nogen hjemme i folketinget – det er jo ikke, fordi der er for mange, der møder i folketingssalen, når der er noget.

Det er helt tåbeligt at begynde at spekulere på dette. Min første reaktion, da jeg læste dette forslag og så, at forslagsstillerne er VS og SF, var, at jeg tænkte: Gud ved, om de har fået en fælles slagsang: »Som en rejselysten flåde«.

Albrechtsen (VS):

Nu må vi så se i udvalget, hvad der kan komme ud af dette. Jeg håber, at de bemærkninger, der er faldet, ikke mindst fra hr. Stinus, medfører, at der i udvalget kan blive en ordening på det her, så der kommer en delegation af sted.

Det er fremhævet af nogle, at det er et ekstraordinært skridt, som sjældent tages, at sende en sådan delegation af sted. I Norge er det således, at man én gang årligt sender en delegation af sted. Det er stortingets uden-

rigskomité, som én gang årligt tager til et sted, hvor der sker et eller andet, som har interesse i Norge. I Norge har man valgt at interessere sig særligt for situationen i Mellemerika, da man sendte en delegation ud.

Jeg synes, at de norske erfaringer er gode at tage ved lære af, når vi drøfter spørgsmålet om en delegation her i Danmark. Det var faktisk således, at den norske delegation, som bl.a. besøgte Nicaragua, vendte hjem med en noget anden holdning til disse ting, end man havde haft i forvejen i Norge. Da man havde undersøgt tingene og kigget på forholdene dernede, var man enige om dels at kritisere den amerikanske politik i området, dels at gå ind for bistand til Nicaragua. Det var efter min opfattelse et meget positivt og meget væsentligt resultat af en sådan delegationsrejse, og det var i øvrigt noget, som havde bred opbakning politisk i hele delegationen.

Med hensyn til bistanden, som har været drøftet så meget i dag, skal jeg ikke gentage de forskellige argumenter, der har været fremført, blot sige, at der fortsat vil være debat om, hvorledes bistanden bedst kan ydes. Jeg har redegjort for, hvorledes VS foretrækker bistanden ydet. Netop på baggrund af de bemærkninger, der har været om bistanden, tror jeg, det ville være utrolig nyttigt, at en officiel dansk delegation fik lejlighed til ved selvsyn at konstatere, hvad der også fremgik af udenrigsministerens tale, nemlig at bistandssamarbejdet med Nicaragua fungerer godt, at bistanden når ud og virker dér, hvor den skal virke. Samtidig vil man kunne få lejlighed til at se de enorme flygtningeproblemer, også interne flygtningeproblemer, som f.eks. opstod, da havnebyen Puerto Corinto blev bombet og masser af mennesker måtte flyttes, fordi olieanlæggene eksploderede. Det ville være et konkret eksempel, hvor jeg tror at en delegation ville komme hjem med den opfattelse, at her er det den danske stats pligt at bidrage til, at der bliver iværksat en omgående indsats fra dansk side.

Hr. Stinus rejste spørgsmålet, hvor længe delegationen skal rejse, og hvilke lande den skal besøge. Jeg er i og for sig enig med hr. Stinus i, at den skal besøge et bredt udsnit af landene. Rejsens længde må tilrettelægges efter, at det skal være en ret omfattende og grundig ekspedition, havde jeg nær sagt, hvis den skal tjene sit formål, og det skal den.

[Albrechtsen]

Den skal forberedes grundigt, det er jeg ganske enig i, og det er jo glædeligt, at udenrigsministeriet og udenrigsministeren giver tilsgang om, at en sådan grundig forberedelse vil finde sted fra ministeriets side.

Jeg håber og tror på, at dette projekt kan blive til noget. Jeg tror i og for sig også, at det kan have en virkning som en egentlig fredsbevarende foranstaltning. Det er selvfølgelig ikke det afgørende punkt i processen for at bevare freden, men dette, at parlamentariske delegationer besøger området, er faktisk med til at mindske spændingen en lille bitte smule, med til at gøre USA en lille smule mere forsigtig med hensyn til, hvad USA foretager sig.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til udenrigsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 80:

Forslag til folketingsbeslutning om mærkning og energideklaration af elapparaters elforbrug.

Af Riishøj (SF) m.fl.
(Fremsat 23/3 84).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 7-12 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

7) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 81:

Forslag til folketingsbeslutning om etablering af et elreglement.

Af Riishøj (SF) m.fl.
(Fremsat 23/3 84).

8) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 82:

Forslag til folketingsbeslutning om elkonsulenter.

Af Riishøj (SF) m.fl.
(Fremsat 23/3 84).

9) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 83:

Forslag til folketingsbeslutning om ophør med statstilskud til eldrevne varmepumper.

Af Riishøj (SF) m.fl.
(Fremsat 23/3 84).

10) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 84:

Forslag til folketingsbeslutning om opprioritering af forskning og udvikling af elbesparende foranstaltninger.

Af Riishøj (SF) m.fl.
(Fremsat 23/3 84).

11) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 86:

Forslag til folketingsbeslutning om forbud mod nyinstallering af direkte elvarme.

Af Riishøj (SF) m.fl.
(Fremsat 23/3 84).

12) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 85:

Forslag til folketingsbeslutning om differentierede afgifter på større private elforbrugende husholdningsapparater.

Af Riishøj (SF) m.fl.
(Fremsat 23/3 84).

Forslagene sættes til forhandling.

Forhandling

Energiministeren (Enggaard):

De forslag, som her er sat til behandling samlet, er vel at betragte som den senest foreliggende delleverance fra socialistisk folkeparti i den bebudede pakke af forslag til reformer på de elrelevante områder, som tidligere har været nævnt fra SFs side.

Forslagene bygger praktisk taget alle sammen – det er i hvert fald den grundlæggende betragtning, forslagsstillerne har anlagt i forbindelse med begrundelserne for forslagene og bemærkningerne dertil – på en delrap-